

GYŰJTŐ: DÉGI ZOLTÁN

GYŰJTÉS IDEJE: 1977.

TART.: ALLATOKKAL VALÓ BŰVÁS KÖZBEN
ELŐFORDULÓ STAVAK ORDACSEHIBEN

5 lap

FŐLORRÁSI NYELV: ORDACSEHI

STAVNYELV: VI
XXVIII

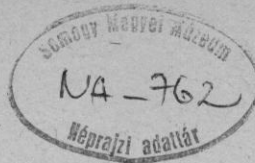
PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

HELYTARTÁS

ATUEVETUE AZ EGYESÉGES LTK. 2066-os VÉTELE ALÓL

AZ ÁLLATOKKAL VALÓ BÁNÁS KÖZBEN
ELŐFORDULÓ SZAVAK ORDACSEHIBEN

Miközben a parasztember háziállatait gondozza, ápolja, az ólból kihajtja vagy oda behajtja őket, továbbá amikor céljának megfelelően használja azokat, különböző szavakkal szól hozzájuk. E szavakat az állatok megértik, s tudják, hogy mit kíván tőlük gazdájuk. A legtöbb ilyen szó hamisítatlan tájszónak tekinthető, de bőven akadnak olyanok is, melyek a köznyelvben is előfordulnak, csupán alakban vagy jelentésben különböznek.

Az alábbiakban bemutatom a szóban forgó témával kapcsolatos gyűjtésemet, melyet lakóhelyemen, Ordacsehiben végeztem. Mivel a gyűjtött szavak állatfajonként különbözőek, anyagomat eszerint csoportosítottam.

A l ó h e z i n t é z e t t s z a v a k

a u f f

Ezt akker mondják a lónak, ha a lábát akarják felemelni.

e u r i k k vagy e u r i k k v i s s z a

A szekérbe fogott ló hátráltatása.

e r g y e o d á b b

Igy szólnak az állathoz, ha az istállóban etetik, s arrébb akarják terelni, hogy elférjenek mellette. Befogásnál is használják ezt a szót, amikor a rud mellé vezetett állat nem áll szorosan oda.

h a j s z

A ló balra terelése /hajtás közben/.

h ó h e

A ló megállítása.

l á b e d

Vannak, akik így szólnak a lóhoz /"auff" helyett/, ha a lábát akarják felemelni.

n e

A ló indítása, siettetése. /Ugyanezt a szót használják ilyen célból más állatfajeknál is, amint később látni fogjuk./

n e l ó, n e vagy n e c s i k ó, n e

A termelészövetkezeti megalakulása előtt az egyéni gazdák lovaikat kihajtották a legelőre. A csikós, az említett szavakkal szólt hozzájuk, amikor terelte őket. /A "ne csikó, ne" természetesen a növekedő ló esetében volt használatos./

p a c i n e - n e

Igy hívja az ember magához a lovat.

t ü l e d

A ló jobbra terelése /hajítás közben/.

A s z a r v a s m a r h á h o z i n t é z e t t s z a v a k

h a j s z vagy h a j d e b a l r a vagy j e b b r a

Az igás szarvasmarha balra vagy jobbra terelése.

h ó h e

Az igás szarvasmarha megállítása.

h ü v i s s z a

Az igás szarvasmarha hátráltatása.

n e

Az igás szarvasmarha indítása.

ne tehén, nē vagy ne bergyu, nē

E szavakkal a legelőn a pászter a kifejlett, illetve a növendék szarvasmarhát tereli.

A sertéshez intézett szavak

cenine-ne vagy cenikájja ne-ne

Igy hívják magukhoz a kifejlett, illetve a növendék sertést.

hüces be vagy hüces ki

A sertés be-, illetve kihajtása.

hűne vagy hücesne

E szavakkal hajtja a sertéseket a pászter az utcán és a legelőn.

ne mala e, nē

E szavakkal a növendék sertést hajtja a pászter.

A juhekhez intézett szavak

bari-bari

Igy hívják magukhoz a birkát.

ne birka, nē

E szavakkal hajtják a juhet.

A tyukokhoz /csirkékhez/ intézett
szavak

hijjad annya, hijjad

Igy hívják magukhoz a kottlóstyukot, s vele együtt a kiscsirkéket.

ólba pipi, ólba /ólba pipi, ólba/

E szavakkal terelik a tyukokat /csirkéket/ az ólba.

pi-pi, pi-pi, pipikéjje pi-pi

Igy hívják magukhoz a tyukokat /csirkéket/.

sisse vagy sisseki

A tyukok /csirkék/ el-, illetve kihajtása /bárhennan/.

viéd el annya, viéd-viéd

E szavakkal hajtják el a kottlóstyukot, s vele együtt a kiscsirkéket.

A ludakhoz intézett szavak

nelud, ne vagy nezsiha, ne

A ludak, illetve a kislábak elhajtása /bárhennan bárhevá/.

pepety-pepety, pepetyikájja pepety

A ludakat e szavakkal hívják magukhoz.

vedbe vagy neved, ne

Az előbbi szót az ólba való behajtásnál, az utóbbit pedig a "ne lud ne" helyett használják.

A kacsákhoz intézett szavak

b u r i - b u r i

E szavakkal hívják magukhoz a kifejelett kacsákat.

l i - l i , l i - l i

E szavakkal a kiskacsákat hívják magukhoz.

n e r u c c , n e

A kacsák ólból való kihajtása, s az udvaron /vagy utcán/ történő hajtása.

r u c c b e

Az ólba vagy az utcáról az udvarba való behajtás.